

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויחי

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatora.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
מכון באר האמונה
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2021 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויהי

- ב..... לא נסוג אחור לבנו - יקוה אל ה' ויחזור ויקוה.....
- ו..... ה' אלוקינו ה' אחד - האמונה בה' גם בעת הדין מהפכת אותם לטובה.....
- ח..... בן פורת עלי עין - בקדושת עיניו משבר כל המחיצות.....
- ט..... ויתחזק ישראל - יתחזק מכאן ואילך והבא ליטהר מסייעין בידו.....
- יא..... חמור גרם - עיקר מעלת האדם ושכרו על עמידתו בנסיונות החומר.....
- יג..... אנכי אכלכל אתכם - במעלת עשיית צדקה וחסד והאחדות.....
- טז..... שלח לפניו להורות - התיקון בימים אלו על ידי עסק התוה"ק.....

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת ויהי

וממשיך הישמח ישראל' בזה"ל, ומוזה נוכל לדעת להשכיל מוסר ודרך לעבודת ה' ולצפות לישועה, וצא ולמד מיעקב אבינו ע"ה כשראה כל הרפתקאות והגלים והצרות שיעברו על בניו שבכל יום יהיה קללתו מרובה מחברו ח"ו, וכשראה את שמשון ניחם את נפשו וסבר שהוא מלך המשיח וקץ שם לחושך, ועכ"ז כשראה אותו שמת אמר לישועתך קויתי ה' ולא נסוג אחור, והיה מחזק את עצמו בהתחזקות אמיתית" ואמר לישועתך קויתי וכו', כמו בן בעת התגבר הדינים ח"ו על האדם ר"ל ובעת התגברות הצרות שא"א לסבול עוד ועומד לכלה ח"ו חושב בדעתו שבוודאי הוא עת הישועה, ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע, ועכ"ז אם לדאבון לבו ח"ו מתגברים עוד היסורים בל יתרעם ויהרהר, ובפרט שיאמר לנפשו נואש ח"ו, רק יקוה ויחזור ויקוה, ויאמין את נפשו בה' כי חסדי ה' לא תמנו וכו'. עכ"ל. ובוה מבאר הא דאיתא בהמשך המדרש 'הכל בקווי, יסורים בקווי, ר"ל, אף שלבו

לא נסוג אחור לבנו - יקוה אל ה' ויחזור ויקוה בפרשתן (מש טז-יח) 'דן ידין עמו וגו', לישועתך קויתי ה', איתא במדרש (בר"ר צח יד) 'לפי שהיה יעקב אבינו רואה את שמשון (שהוא משבט דן) וסבור בו שהוא מלך המשיח, כיון שראה אותו שמת, אמר אף זה מת, לישועתך קויתי ה'". וביאר הרה"ק הישמח ישראל' זי"ע (אות ג) כי יעקב אבינו ע"ה הביט ברוח קדשו מה יארע באחרית הימים, וראה את כל הצרות והייסורים והרפתקאות שיעברו על בניו, אך כשראה את שמשון הגיבור התנחם בלבבו לאמור הנה זה מלך המשיח והוא ינאל את בני ישראל מכל צרותיהם ומהלחץ אשר הם עוברים רח"ל, אמנם כיון שראה אותו שמת ונתברר לו שעדיין לא הגיע קץ הימין ועת הגאולה לא אבדה תקוותו, אלא אמר מאמין אני באמונה שלימה שהקב"ה דורש טוב לעמו ועוד לא הגיע עת לחננה, ועדיין לישועתך קויתי ה' - עדיין מצפה אני לישועתו ברוב רחמיו.

א. אחר פטירת הגאון רבי משה קליערס זצ"ל נתמנה הגאון רבי אשר זאב ווערנער זצ"ל למלא מקומו ברבנות העיר ובכלל זה נתמנה לראש הכולל בכולל 'אור תורה' שעל ציון התנא הקדוש רבי מאיר בעל הנס, הרא"ז הקפיד מאד לשלם לאברכים את קצבתם בכל ראש חודש 'בעיתו ובזמנו', פ"א בליל ראש חודש עמד הרא"ז וראה שאין בידו מעות לשלם למחרת, אף שכבר הגיע ובא ליל ר"ח, ולבו היה שבור בקרבו עד מאד, ומתוך מחשבותיו נתנמנם מעט על הכסא שיש בו, ויחלום שהרב ז"ל - רבי משה, נגלה אליו בחלום, שאלו מה אעשה עבורך, והשיב הר"מ 'מאך מיר א קאווע' (הכן לי משקה קפה), מיהר להכין את ה'קאווע', אולם רבי משה לא היה מרוצה, באומרו 'דאס איז נישט קיין קאווע' (אין זה קפה), מיד הכין הרא"ז כוס שניה, אך גם עליה אמר לו הר"מ 'דאס הייטס נישט א קאווע', והלך להכין בפעם השלישית אך כבר נעלם רבי משה. ויקץ רא"ז והנה חלום, עד שהבין שבא לומר לו, כי אם הוא טרוד כ"כ מחסרון הממון עד שאינו יכול לישון בנחת אין זה 'קוה' אל ה' 'כראוי' (ו'קאווע' רומז ל'קוה'), כי אם היתה תקוותנו עזה ואיתנה הרי היה שליו ורגוע ויכול לשכב בנחת, ואכן התחזק בבטחון והלך לישון כשהוא סמוך ובטוח בה' שימציא לו מעות לחלק.

ויהי ממחרת, אמר ר' אשר זאב, אגש לבנק אולי אמצא דרך להשיג משהו... בדרכו פגע בו יהודי נכבד מסוחר העיר, ושאלו אולי יש להרב מה לעשות עם אלפיים הלירות שתחת ידי ואיני זקוק להם עתה, אולי הישיבה זקוקה למעות, קח ממני את הכסף ולכשאצטרך להם נדבר... וכבר היה בידי ר' אשר כדי סיפוק תלמידי הכולל, די והותר (הובא במאד נעלה, עמ' קמד).

ב. וכך אמר 'בעל אמונה' נפלא לדייק בלשון הכתוב (תהלים צב ג) 'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', שהנה מצינו בלשונות הכתובים ערב ובוקר או יום ולילה, ואם כן היה לכאורה צריך לומר 'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בערבים', או 'להגיד ביום חסדך ואמונתך בלילות', אך מהו שאמר 'בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', והרי אין ה'לילות' היפך וכנגד ה'בוקר'. אלא, כי שם 'לילה' היינו כידוע על עובי החושך, ואינו כ'ערב' שעדיין יש בו מקצת אור, ולזה בא הכתוב לומר גם כשהמצב הינו לילה, חושך בתכלית, בהסתר אחר הסתר, עדיין עלינו להגיד אמונתו, בלא להתייאש. ג. הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע היה נוהג לספר האי עובדא בכל עת שבא לבקר את החולה. פעם שכב הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע על ערש דווי, וכבר היה מסוכן ונוטה לעזוב את העולם. מחוץ לחדרו ישבו תלמידיו ואמרו

באר הפרשה - פרשת ויהי

היה בטוח כי מרוב היסורים ר"ל ישלח לו עזרו מקודש להטבה עב"ז יחזק ויאמין לבו ויקנה אל ה', כמאחז"ל ורפואתו קרובה לבא, ואם לדאבון לבו עוד לא יזכה (עי' ברכות לב:) קנה וחזור וקנה'.

תהלים, תוך כדי ישיבתם שם נשמע מתוך החדר קול חבטה עזה, נכנסו התלמידים החדרה ומצאו את רבם שוכב על הארץ, מיהרו להרימו והשיבוהו למיטתו. כעבור כמה שעות שמעו התלמידים את רבם קורא להם מחדרו, בהיכנסם ראו כי הוטב מצבו פי כמה וכמה, וביקש מהם להביא לו כוס חמין, לא עבר זמן רב ועמד על רגליו כאחד האדם. פתח הרה"ק ואמר לתלמידיו, אסביר לכם, בשכבי על מיטתי נזכרתי במאמרו של מו"ר המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע על הפסוק 'והבוטח בה' חסד יסובבנו', שאין כאן לא סגולה לא ברכה ולא הבטחה. כי אם 'מציאות וטבע' ממש – הבוטח בה' חסד יסובבנו... ע"כ התחזקתי בביטחון, והחילותי לרדת מהמיטה, שהרי 'בדרך הטבע' על החסד לסובבני, אך תיכף נפילתי ארצה, עד שהחזרתם אותי על המיטה. או אז חשבתי בדעתי כי נפילתי הוכחה היא שעדיין לא הגעתי לשלימות הביטחון. לכן העמקתי ברעיוני יותר בענין הביטחון בבורא ית', עד שאירע הנס ויצאתי בריא ושלם ללא כל פגע – בבריות גופא ונהורא מעליא.

ד. היה אומר הרה"ק מקאברין זי"ע וז"ל, כי יהודי צריך ומחויב להאמין כי 'קץ שם לחושך', והחושך יעבור ובמקומו יופיע האור (תורת אבות דרכים בעבודת הבורא, רט).

עוד אמר הרה"ק מקאברין זי"ע לבאר מה שנאמר (תהלים קטז י) 'האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד', וז"ל, פירוש יהודי צריך ומחויב להאמין כי אדבר – שעוד אספר פעם בעיתים הטובים והשמחים שה' יעזור ויתן לי, כי אני עניתי מאוד – שהייתי פעם בעניות. כי בעת המצוקה חייב אדם להאמין שעוד יבואו זמנים טובים ושמחים שאוכל לספר אז על יסורים של עכשיו כעל יסורים שעברו, ואתן הודיה לה' על ישועתו, עכ"ל (תורת אבות, אמונה וביטחון מב). וכך אמר הגה"צ רבי נתן מאיר וואכטפויגל זצ"ל משגיח דישיבת לעיקוואד בשם הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שכשישאלו בב"ד של מעלה 'ציפית לישועה' אין הכוונה רק לישועת הכלל, האם ציפה לגאולת ישראל, אלא גם ישאלו כל אחד בענייניו הפרטיים האם עז היה בטחונך בקונך, ובכל עת צרה ציפית לישועה (קובץ שיחות ח"א נז). ביאור הדברים, כי לא הרי 'ציפיה' כהרי 'יחול', כי משמעות לשון 'יחול' היינו שאינו בטוח בדבר, אלא הוא רוצה ומקווה שכך יקום ויהיה, אמנם, 'ציפיה' פירושה שהוא בטוח שכך יהיה ואינו אלא ממתין אימתי תבוא, וזה עומק דברי החפץ חיים האם עז היה בטחונך בקונך – שצריך שיהיה בטחונך עז וחזק בלי שום ספק בדבר. וכמו שכתב המלבי"ם לפרש מה שנאמר (תהלים קל ו) 'נפשי לה' משומרים לבוקר' – 'נפשי לה' יותר משומרים וממתנים על הבוקר, כי השומר וממתין על האדם שיבא וישועו אינו בטוח, כי יכול להיות שהאדם ימות או יחלה ולא יבוא, אבל מי שממתין על הבוקר, הבוקר בודאי בא בזמנו, בכל זאת נפשי המייחלת לה' היחול הזה גדול משומרים לבוקר', והיינו שצריך לייחל לה' מתוך בטחון גמור שתבוא הישועה, ותהיה אצלו כדבר וודאי יותר מהידיעה שמחר יזרח השמש ויאור הבוקר...

ידוע המעשה באיש תמים ופשוט ששמע דברי חיזוק מרבו במעלת הבטחון (ויש המספרים זאת על הגה"ק רבי ישראל סלנטער זי"ע), ובתוך הדברים אמר כי הבוטח בשמו ית' באמת בוודאי יתמלאו כל משאלות לבו, עד שיכול לקנות כרטיס הגרלה (לאטערי) ובוודאי יזכה בגורל, נכנסו הדברים לליבו והלך ורכש כרטיס השתתפות בגורל על סך מאה אלף רובל, וסיפר זאת לרבו, שאלו הרבי, האם הנך מסכים למכור לי את הכרטיס שעלה רובלים בודדים תמורת שלושים אלף רובל, קפץ הלה על 'המציאה' והסכים בחפץ לב, וכי מילתא זוטרתי היא להרוויח 30,000 בוודאי מלהמתין על הספק שמא יזכה במאה אלף... נענה לו רבו, אם כן שמע מינה שאינך בטוח בה' בשלמות, כי אם היית בטוח שתזכה לא היית מוכר גם בעד 99,999 כי איזה שוטה מסכים 'להפסיד' אפילו רובל אחד לחינם...

ה. מסופר על הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (תורת אבות, מעשי אבות, קלה) וז"ל. פעם אחת ראה יהודי אחד שרוי בעצב גדול ושאל אותו מה זה ועל מה זה, וסיפר לו האיש ממצבו הקשה, אמר לו מרן ז"ל, איש ישראל כשהוא שרוי במיצר צריך שיאמר לישועתך קוית' ה', ואם מצבו נעשה חמור יותר יאמר קוית' ה' לישועתך, ואם מצבו רע עוד הרבה יותר יאמר ה' לישועתך קוית'... (וכלומר, שע"י כל אלו האמירות והתקוות יצא מאפילה לאורה). והביאור בזה הוא כמו שאמרו, כי ככל שמרבה האדם בתקוותו לה' הינו מתקרב אל ה' יותר, על כן, בפעם הראשונה נכתבה תיבת ה' כתיבה שלישית, בשנית כתיבה שניה, ובפעם הג' תיבת ה' קודמת לכל (אזנים לתורה ואתחנן ד"ה כה'), ומאחר שגדלה קרבתו אליו ית' וממילא אמיץ בטחונו על כן ישועתו קרובה לבוא.

באר הפרשה - פרשת ויהי

באופן אחר ביארו הטעם שנהגו לשלש ולהפך הסדר לישועתך קיויתי ה', קיויתי ה' לישועתך, ה' לישועתך קיויתי, כי אנו אומרים לאדם באיזה אופן שתסתובב ולאיזה צד שתפנה הינך נצרך לחסדי וישועת ה', ע"כ קוה לו תמיד. וכמו שאומרים בשם הרה"ק רבי בעריש מביאלא זי"ע על הפסוק (ישעיה מד ו) 'כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלוקים', שיש לך אדם שאצלו הקב"ה הוא בחי' אני ראשון, שכבר בראשית הדבר ובתחילתו מבין שאינו יכול לעשות מאומה לולא ה' בעזרתה לו, והרי הוא פונה אליו ומבקש סיוע ממעל, לעומת זאת יש אחר שהוא 'חכם' ומוצלח בעיניו, נדמה לו שיכול להסתדר בעצמו... אך בסופו של דבר נוכח לראות כי אלמלי הקב"ה עוזרו... ולבסוף 'נזכר' לפנות אל ה', נמצא שאצלו השי"ת הוא בבחי' אני אחרון, ועל כך אמר הקב"ה הרי מבלעדי אין אלוקים ואין שום כח אחר בעולם ח"ו, אם כן, וכי לא עדיף שתבוא אלי כבר מלכתחילה...

עוד אמרו בדרך צחות, לאלו המהלכים ומסבבים יומם וליל אודות ממונם להם אומרים, אנשטאט דרייען מיט געלט, דריי מיט דעם פסוק לישועתך קיויתי, וועסט בעסער אנקומען - תחת ההילוך והסיבוב סביב הכסף עדיף שתסובב עצמך 'עם הקב"ה' בבטחון בו ובישועתו וכך תצליח יותר...

בדרך אחרת ביארו את עניין ה'שילוש' וההיפוך, שבאו לומר לאדם השרוי במיצר, אף אם אינך רואה כל מקום ופתח לישועה, תדע שיכול לבוא מצד זה או מצד אחר או אפילו מצד שלישי.

ואל יאמר - לישועתי יש צורך לשנות סדרי בראשית ולהפוך את העולם, כי אכן כך יהיה, וכמו שאומרים משם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע 'מי שחי באמונה ולבו בטוח באלוקיו, אז הקב"ה מושיעו באופן שלא יעלה על הדעת'. ובזה יתבאר גם מה שיש נוהגים לחזור על לשון ה'תרגום' לפורקנך סברית ה', סברית ה' לפורקנך, ה' לפורקנך סברית, לרמז שהישועה תגיע מלפנים ומלאחור ואפילו בשפה שאינך מבין... וממילא הסר דאגה מליבך...

כללו של דבר, על האדם לחזור שוב ושוב על 'לישועתך קיויתי ה'', ולהשריש בעצמו בכל מצב שנמצא את התקווה והייחול להקב"ה, וכמו שסיפר הגאון רבי שלמה קאליש זצ"ל (הובא בספר הזכרון זכרון שלמה) שפ"א שהה אצל הגה"ק רבי חיים מבריסק זי"ע, ובישיבתו ב'סעודה שלישית' שמע את הגר"ח יושב וחוזר בהתלהבות עצומה כעשרים דקות לישועתך קיויתי ה', קיויתי ה' לישועתך, ה' לישועתך קיויתי... אמנם באמירה לחוד לא סגי, שאין זה 'סגולה' להוציא בשפתיו ותו לא... אלא צריך גם לומר 'לפורקנך סברית ה'', כלומר 'לתרגם' ולהסביר לעצמו - ב'מקום' שהוא נמצא כיצד הוא מקווה לישועת ה' כי תבוא, ושוב יחזור עד שיהיו הדברים חקוקים בעצמותיו...

ו. עוד בעניין זה יש להביא מה שכתב הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (ריש פרשתו) לבאר בדך הרמז בסדר שמות הפרשיות 'מקץ - ויגש - ויחי', שהנה אמרו חז"ל (סנהדרין צז:) שכבר 'כלו כל הקיצין (זמני הגאולה) ואין הדבר תלוי אלא בתשובה', ומעתה יש לומר כשאדם עומד בויהי מקץ וכבר כלו כל הקיצין חלילה, עצתו היא ויגש אליו - שיגש אל הקב"ה ויתקרב אליו בתשובה, ועי"ז יקוים בו ויחי...

שמעו נא רבותי למעשה נורא המראה לנו כוחה של 'קבלה' טובה, ובייחוד בזכות שיעור יומי בספר 'אור החיים' הקדוש, כפי ששמענו מבעל המעשה, מה שאירע לפני כשנתיים וחצי עם אחיו, אברך חשוב משכמו ומעלה מתמיד מופלא, בחודש תמוז שנת תשע"ט נחלשה ראייתו ל"ע בשתי עיניו באופן נורא מאד, ובעת הלימוד בכולל הוצרך לשבת כשהגמרא צמודה לעיניו, (לאחר זמן גרע מצבו וכבר הוכרח ללמוד עם מגדלת אלקטרונית מיוחדת - עלעקטרישע פארגרעסערונג גלאז), ובשבת בלית ברירה אמר רק תהילים). והחל להתרוצץ מרופא לרופא, הללו גילו שיש לו קטרקט (cataract) בשתי עיניו, אבל חששו מלטפל בזה, כי היה לו גם בצקת (swelling), ולטענתם צריך בירור עמוק לדעת מה זה ומה מקורו. בני המשפחה כולה הזעיקו את כל ה'עסקנים' ואת כל בתי החולים, הן כאן בארה"ק וגם בחו"ל, וכולם 'פה אחד' - האברך חלה במחלה נדירה שאין להם כל דרך לתקן ח"ו, רק זאת יש בידם לפעול שעכ"פ לא יתקלקל יותר, ע"י דיאטות וויטמינים (vitamins) שונים.

ויהי כעבור שנה ביום ט"ו לחודש תמוז תשפ"א יומא דהילולא של ה'אור החיים' הקדוש, ישב אחיו - 'מספר העובדא' בסעודת הילולא לכבוד האור החיים, ונזכר שהיום יום הולדתו של אחיו הנ"ל (אשר גם נקרא בשם 'חיים' כבעל ההילולא), וחשב שבוודאי יהיה לו האור החיים למליץ יושר לרפואה, על כן קיבל על עצמו ללמוד בכל יום בספר אור החיים הקדוש (הלה תיאר באריכות כמה קשיים ומניעות הערים עליהם היצר, אבל) 'סוף דבר' שכל בני המשפחה קיבלו על עצמם ללמוד 'לימוד יומי' בספר אור החיים למשך מ' יום, בגמר המ' יום המשיכו בכך מבלי להציב לעצמם גבול וזמן.

באר הפרשה - פרשת ויהי

ה

נוראות מצינו בשבת הקיווי והיחול לה' ברברי הרמח"ל (דרוש בענין הקיווי) וז"ל. שהמאמין בהש"ת אפילו נכנס בגיהנם יוצא ממנו, ויליף ליה מקרא (ישעיה מ לא) 'זקווי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים', היינו שעל ידי אמונה יעלו אותו מבאר שחת, 'וכמה מלאכים עליונים מעלים אותו המקווה, ומסתלקים עמו למעלה (פירוש, במקום גבוה יותר מן הגיהנום), ותקוותו

היא טהרתו, מקוה ישראל ממש, כי הוא במדרגה עליונה שאין עושה בו פגם".

ומוסיף לבאר, שהמאמין ומצפה לישועת ה' הרי הוא שב למקורו, דומיא דהשב בתשובה דכתיב גביה (הושע יד ב) 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך', וכשם שהוא מניע 'עד ה' אלוקיך' ממש, כן נמי המקנה בוקע

לא עברו יותר מחודשיים (אמצע אלול), ויהי לנס ופלא, בבדיקות הדם החלו לראות שיפור והטבה במצב העיניים, עד שבסוף חודש תשרי הוחלט לערוך הניתוח על הקטרקט בתקווה שיוטב המצב, למרות שבמשך שנתיים חששו מלהחליט על צעד כזה.

ביום י"ד כסלו תשפ"ב (- יומיים אחר יומא דהילולא של הרה"ק ה'ב' עין ז"ע שבו נתנו 'תיקון' וערכו סעודת הילולא לרפואתו) ישבו עסקני המשפחה עם המנתח בטרם הניתוח, והלה הראה להם 2 צילומים, א. הצילום מלפני חודש וחצי, ב. הצילום שערך עכשיו, בה נראה שהבצקת נעלמה כמעט לגמרי, ויהי לפלא... ואף הרופא הגדול אמר שאינו יכול להסביר פשר הדבר, והראה באצבעו כלפי מעלה...

ואכן בנר ג' דחנוכה ערכו את הניתוח להסיר את הקטרקט, ולמחרת הורידו לו את התחבושת, ונתקיים בו בחוש 'ברוך פוקח עיוורים', אם עד אותו היום לא הועילו לו 'בתי עיניים' (משקפיים) הרי מעכשיו אינו צריך להם... וראינו בעיינינו, איך ש'כל' הרופאים והפרופסורים בארץ הקודש ובחוץ לארץ אומרים פה אחד אין מה לעשות ובמה לעזור לו, לעומתם יש 'אחד יחיד ומיוחד' אשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו. וגם כשהמצב נראה לאחר יאוש הרי אב לנו בשמים ממעל...

ולסימנא מילתא, בדקו ומצאו שהגיעו למניין 130 שיעורים בספר הק' אור החיים, והוא גימטריא עין, ולכן קיבלו על עצמם ללמוד עוד 130 ימים להודות ולהלל ולזכות לישועת ה' בשלמות גם בעין השנייה.

ז. ב'שערי תשובה' (סוף סימן קיח) מביא בזה"ל, וכתב מהר"י צמח ז"ל, וגם אני מכוין (כשהנני אומר כי לישועתך קוינו כל היום) לצפות לישועת ה' שעושה עמנו להצילנו מכמה פגעים רעים בכל יום ובכל רגע, ומצאתי תועלת גדול כמה פעמים לעיתות בצרה בזה, עכ"ל.

ח. נחמדים הם דברי הגה"ק החיד"א ב'אצבע קטנה' (בסדר תפילת שמו"ע) על נוסח הברכה 'את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך כי לישועתך קוינו כל היום', קשה מה נתינת טעם הוא - 'כי לישועתך קוינו כל היום', דממ"נ, אם הם ראויים לישועה למה להם טעם של לישועתך קוינו, והרי מן הדין על הקב"ה לגאלם, ואם אינם ראויים מה ריווח יש בזה ש'קוינו כל היום', ונ"ל, דחייב הוא להיות אדם מצפה לישועה, ואיתא בפרק חלק (סנהדרין צז:) שכל זה הוא כדי לקבל שכר, שנא' (ישע"י ל יח) 'אשרי כל חוכי לו', ואמרו במדרש (ילקוט תהלים) אפילו אין ביד ישראל אלא הקווי כדאי הם לגאולה בשכר הקווי, וזהו אמרו לישועתך קויתי ה', ר"ל בשביל לזכות לישועתך קויתי ה', שע"י הקווי אני זוכה לישועה.

וזאת אנו אומרים ומבקשים - את צמח דוד מהרה תצמיח, וא"ת אין לנו זכות, לזה אומרים - כי לישועתך קוינו, כלומר, אפילו אין בידינו שום זכות, מ"מ הרי 'לישועתך קוינו כל היום', וכדאי הוא הקווי להביא לנו הגאולה. וכך כתב הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע, איתא במדרש (ב"ר צח יג) עה"פ לישועתך קויתי ה', הכל בקיווי. יסורין בקיווי, קדושת השם בקיווי, זכות אבות בקיווי, תאותו של עוה"ב בקיווי, חנינה בקיווי, סליחה בקיווי וכו', ומביא פסוקים עכ"ז, ואף הגאולה העתידה תהיה בקיווי כדברי יעקב כאן לישועתך קויתי ה'. וכדמתרגם ביונתן, לפורקניה דמשיח בן דוד דהוא עתיד לפרוקיה ית בני ישראל ולאפקותהון מגלותא ולפורקנא סכיאת נפשי. ופירשו המפרשים בכונת המדרש, דמי שיש לו אמונה ובטחון בהש"ת והוא מקוה ומצפה לישועת ה', הריהו משיג הכל בקיווי אע"פ שאינו הגון ואינו כדאי, שע"י קיווי ניצול מיסורין וזוכה לסליחה וחנינה וכו', וזה גם נבואת יעקב אבינו על הגאולה, דאף אם לא יהיו כדאים וראויים לגאולה, אם יקוו לגאולה ימשיכו ע"י הקיווי את הגאולה העתידה. וכדרך שאנו מתפללים, כי לישועתך קוינו כל היום ומצפים לישועה, הקיווי והציפיה לישועה זה סוד הגאולה, שאף אם לא יהיו

באר הפרשה - פרשת ויהי

לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה, אמר שמא חס ושלום יש במטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו, אמרו לו בניו שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד, אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד, באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וביאר הרה"ק ה'ישמח ישראל' (אות ב, מכת"ק) באופן נורא, וז"ל, אולי הענין שנסתלקה ממנו שכינה, לפי שבקש לגלות את הקץ הימין, ואז מההכרח להיות חבלי משיח, בחינת חושך שקדמה לאור וקליפה שקדמה לפרי, לכן הסתיר הקב"ה וסילק שכינתו מאת אבינו יעקב בעת דבורו מהקץ, ולמען ילמד דעת ויורה דרך ה' לנו בעת שיגבר החשך בעולם ולא יהיה אור הקדושה זורח בתקפה, וכאשר אתנו בעונותינו הרבים בעת הזאת, ולזה פתחו השבטים ואמרו שמע ישראל וכו', היינו שהשבטים השיבו ליעקב שחם ושלום לא מצד איזה פסול שיש בהם נסתלקה השכינה ממנו, רק למען להראות לבניו אחריו בעקבתא דמשיחא, שאף אם יסתלק מהם כל ההתגלות ויהיה בבחינת הסתרת פנים חלילה, אף על פי כן יחזק את עצמם באמונה שלמה'

בקן תקנותו (פירוש, על ידי אמונתו ותקנותו) ועושה נקב וסדק לעלות תחת כסא הכבוד. וזה מרומז בקרא (בראשית מט יח) 'לישועתך קויתי ה'' שעל ידי האמונה זוכה להתקרב ולהיות דבוק בהש"ת.

ולא עוד, אלא 'כמו שקנה בחייו לה', בן לאחר מותו כשמתגברים כנגדו הדינים, הוא מתחזק בתקותו עד ה' ונקשר בו, ומסתלק ברגע וכו', וכן אחר המוות לא יבושו הקווים'. וכן מבאר שם לענין התפילה כי הקב"ה כביכול יורד לשמוע תפילתו מפיו של המקווה, סוד זה - 'קוה קויתי ה' ויש אלי וישמע שוועתי' (תהלים מ ב), וזהו אומרו 'לישועתך קויתי ה'' - מה שאני מקווה אני עושה (כזה הקווי), שתבוא ישועתך בשם הזה בלי שיתעכב ע"י המקטרגים^ט.

ה' אלוהינו ה' אחד - האמונה בה' גם בעת הדין מהפכת אותם לטובה

בפרשתן (מט א), 'ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים', ואיתא בגמרא (פסחים נו.) 'ביקש יעקב לגלות

ראויים לכך יגאלו בזכות הקווי שלישועתך קויתי ה'. וכדברי מדרש שוח"ט (תהלים מ) על הכתוב 'קוה קויתי ה' ויש אלי וישמע שועתי', זהו שאמר הכתוב (ישעיה כה ט) 'ואמר ביום ההוא הנה אלוהינו זה קוינו לו וישיענו', אין ביד ישראל אלא שיקו שיגאלם הקב"ה בשכר קוה קויתי ה' וכו', ואם עושים כן נושעים שנאמר (שם מט כג) 'אשר לא יבושו קווי'.

ט. שמעתי מהרב מענדל פאלאק שליט"א מתושבי בני ברק יצ"ו מעשה נס ופלא שאירע לדודתו אחות זקנו (הרה"ח ר' אליעזר פריעדמאן מפה בני ברק, שנלב"ע לפני כמה שנים כשהוא בן ק"ב שנה) מרת מארקאוויטש בשנות הזעם בימי המלחמה, וזה דבר המעשה, כשנכנסו הרשעים לעירם אשר במדינות אונגארין ערכו שם סלקצ'י, והיו הכל עומדים שם באימה ויראה בפחד ובעתה מתוך ידיעה מה עומד לעלות בגורלם... באותה שעה עמדה האשה ושיננה לעצמה שוב ושוב - לישועתך קויתי ה'... לישועתך קויתי ה'... וחוזר חלילה, והיו דבריה נשמעים גם באזני הרשע שהיה ממונה עליהם. והנה, מבטא שפתייה היה כמנהג המקום ולכן היה נשמע תיבת 'קויתי' מלעיל - בהדגשה על אות ק' של קויתי, כשבשפת הגויים בלשון אונגרי משמעות תיבה זו היא מי יוציאני ויחלצני מכאן, הרשע שלא הבין 'לשון הקודש' חשב לעצמו שאשה זאת חוזרת לעצמה שוב ושוב 'מי יוציאני מכאן... מי יחלצני מכאן... מכיוון שכן, נכמרו רחמיו ונענה אליה בשפתו איים קויתיעהם... שמשמעותו אני יוציא אותך ויחלץ אותך מכאן, וכה אמר לה, אעשה עצמי כמי שאינו רואה, שאי רגלך לברוח למרחק מרחקים כפי יכולתך, וכך הוה, זה הגוי 'לא ראה' והיא נחלצה חושים, ופתחה במרוצה כל עוד נשמתה באפה, והגיעה לבית הכובסים (מכסה) של נכרים, ביקשה לעבוד שם ונתקבלה, שם עבדה עד תום המלחמה, כשנפשה נשאת לה לשלל מתוך כל בני המשפחה... משם היגרה לארה"ב והקימה משפחה לתפארת בליעה"ר, והכל בזכות אותו 'לישועתך קויתי ה'". נמצא, היא אומרת 'לישועתך קויתי' לפני הקב"ה, ואכן אותו 'קויתי' פעל פעולתו הטובה, וגרם שהקב"ה שמע 'אנקת אסיר' והנהיג עולמו בהשגחה פרטית, שאותו 'קויתי' יוציאה ממסגר וממות לחיים.

י. וכך כתב רש"י על הפסוק (תהלים צב ג) 'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', וז"ל, ובעוד צרת הגלות להאמין בך שתשמור הבטחתך כל זה נאה וטוב, עכ"ל.

אמנם כבר איתא בזוה"ק (ה"א רלד:) שבאמת גילה יעקב מה שרצה לגלות אלא שהוא מוסתר בדבריו, ומבאר השפ"א וז"ל, ומכל מקום על ידי אמונה שמאמינים זה בני ישראל שאין שום כח בלתי הש"ת רק כל זה ע"י הסתר אף שאין רואין זה בעין מ"מ על ידי אמונה יכולין לראות האמת, עכ"ל, וכלומר שעל ידי שמתחזק באמונתו המהורה שהכל הוא מפי עליון הרי מתגלה הקץ ומתבטל כל הגלות.

ובך פירש הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' (אות ג) בלשון הכתוב (מו כח) 'ויהי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה', שכידוע 'יעקב' מורה על שפלות וקטנות, גם 'ארץ מצרים' מרמזת על מיצר ודחקות, והיינו שנרמז כאן בכתוב ירידה בכפל כפליים, ומעתה תתמה וכי לזה ייקרא ויהי יעקב. אלא ביאורו, שהפסוק עצמו נותן תשובתו - 'שבע עשרה', שהוא בני 'טוב'. כלומר, מכיוון שיעקב קיבל בטובה ובאהבה את כל הנהגת הבורא עמו, הן כשהיה לו בחינת יעקב (זמני שפלות) הן בבחינת מצרים (מיצר ודחוק), את הכל קיבל ב'טוב', ע"ז נהפך הכל ל'טוב' באמת.

בעין זה פירש גם בספר 'אזור אליהו' (להגה"צ רבי אליהו לערמן זצ"ל אבד"ק וויסקיט, מתלמידי הרה"ק מקאצק זי"ע).

לייחד שם הגדול והגורא, ויאמינו כי הכל הוא מהשם יתברך, בין החשך ובין האור שהמה מרמזים לדין ורחמים, הכל הוא ממנו יתברך והוא אחד יחיד ומיוחד אין סוף ואין תכלית", 'והיה לעת ערב יהיה אור' (זכריה יד ז), ובזכות תוקף האמונה יזכו לגאולה שלמה ולקץ הימין במהרה בימינו אמן סלה, ובזכות שאנו מייחדים שמו יתברך פעמיים בכל יום ערב ובוקר, 'ערב' מרמז לזמן שהדעת מערבת, אף בקטנות השכל ובהסתרה מוסתרת אנו מאמינים בה' אחד, וכמאמרם ז"ל (סוטה מב.) אפילו אין בכם זכות אלא שמע ישראל בדאי אתם שיושיע אתכם, כן ירחם ה' בקרוב אמן.

וביסוד הדברים ביאר הרה"ק השפת אמת' זי"ע (ויהי תרל"א ד"ה א"ז) שביקש יעקב לגלות לבניו שגם בתוך הגלות נמצא הש"ת והכל מבוחו אלא שהוא בהסתרה, אך אילו היו משיגים ידיעה זו ממילא הייתה במילה מהם גזירת 'גלות' - שהרי אין זה נחשב לגלות אם רואה את ה' בכל מקום ומקום, כי כאשר יודע שאין זה אלא הסתר והעלם מיד מתבטלים כל הדינים וההסתרים ומתגלה אורו של הקב"ה, על כן נסתלקה ממנו שכינה, מאחר שרצונו של הקב"ה שיהיו בני ישראל בגלות.

וכלומר, שפסוק זה הוא המשך להאמור מקודם 'טוב להודות לה', וכאילו נאמר גם על זה בייחוד 'טוב', 'טוב להגיב בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', והיינו טעמא כי טובה גדולה נצמחת לו לאדם בשעה שחוזר ומשריש בקרבו את האמונה 'שתשמור הבטחתך' ועוד יבואו ימים טובים...

יא. ורמזו לה בפרשתן דכתיב (מט יא) 'אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו', כי הנה המתבונן בפירושו של מקרא יראה שד' אותיות אלו הם מיותרים, כי 'עירה' הכוונה ל'עיר', 'ולשורקה' הכוונה לענף עץ הנקרא 'שורק', תיבת 'בני' הכוונה ל'בן', ו'אתונו' משורש 'אתון', נמצא שהיה לו לומר 'עיר ולשורק בן אתון'.

אמנם, ארבעת אותיות הללו עולים יחדיו ל'שם הוי"ה', ובא ללמדנו דעת, כי אדרבה דייקא המאורעות שנראה לנו כי מיותרים המה - כדרך העולם לחשוב על מקרה לא טוב שבא להם 'לשם מה הייתי צריך לילך למקום פלוני', 'לפגוש את אלמוני' - ראה מה עלה בידי מחמת זה, וכיוצא בזה רבות, אמנם עלינו לקבוע בלבנו כי אין כל דבר הנעשה מעצמו בעולם הזה והכל בחשבון וסיבה ממעל, על כן דייקא ע"י האותיות ה'מיותרות' נשלם צירוף שם הוי"ה הקדוש, להאמין ולדעת שגם כל אלו הדברים מאת ה' הם.

יב. הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע קבל פעם בפני הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטעבסק זי"ע על ענין הכעס המגונה - ואיה הדרך לעקרה ולשרשה, והרה"ק מוויטעבסק לא ענהו ולא כלום. כעבור ימים אחדים נסע ה'תולדות' יחד עם כמה מחסידיו בעגלה, על אם הדרך עצרם יהודי אחד וביקש להצטרף עמם לנסיעה, ה'תולדות' הורה להכניסו, אך מחוסר מקום הושיבוהו אחורי העגלה במקום המשאות והחביות - מקום שאינו נוח כלל לשיבת בני אדם, במשך הנסיעה שאלו ה'תולדות' כמה פעמים האם אין המקום צר לו מידי, ויען ה'אורח' ויאמר שאין דוחקו גדול וטוב לו במקומו, אך ה'תולדות' לא הרפה ממנו, והמשיך לשאלו שוב ושוב, האם מקומו טוב לו, ובתוך כך ענהו ההילך 'אשרי העם שככה לו' (תהילים קמד טו), אשרי חלקו של האיש אשר 'ככה' לו, כלומר באיזה אופן שמתנהג עמו ה' טוב לו, כי יודע שמה' יצא לו כך, ואין לו טענות כלל על מצבו ומעמדו... נהנו חבורת החסידים

בן פורת עלי עין - בקדושת עיניו משבר כל המחיצות
 בפרשתן (מט כב), 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין',
 איתא בגמרא (זבחים קח:): 'בן פורת יוסף בן
 פורת עלי עין - עין שלא רצתה לזון ולהינות מדבר
 שאינו שלו תזכה ותאכל כמלא עיניה', ולכן אכילת
 'קדשים קלים' בירושלים הותרה רק לפני מחומת
 ירושלים, ואילו במשכן שילה אכלו קדשים קלים בכל
 הרואה, כי משכן שילה היה בחלקו של יוסף ששמר

אלא שהוא ביאר שיעקב הביא בחי' חיים בארץ מצרים
 והמתיק את הדינים בשורשם על ידי 'שבע עשרה'
 בנימטריא טוב, וכלומר שהאמין שכל מאי דעביד רחמנא
 לטב עביד, וכדכתיב (ישעיה ג י) 'אמרו צדיק כי טוב',
 שזו דרכם של הצדיקים לומר על כל הבא עליהם כי
 טוב הוא, וגם ה'מצרים' הקשים ביותר אינם אלא
 לטובה', ואמונה זו ממתקת את שורש הדינים ומהפכתם
 לרחמים גלויים.

למשמע דברי ההילך, אך הרה"ק ה'תולדות' החל לבעור בלבת אש - כי הבין שדבר זה רמז הוא לו מן השמים,
 כי אם יזכור וידע שכל המתרחש הוא רק לטובה לא יכעס לעולמים ויקבל את הכל בשובה ונחת.
 כעבור ימים אחדים פגש שוב את הרה"ק מוויטעבסק, נענה הרה"ק ואמר לו, רואה אתה, מן השמים שלחו לך
 את אליהו הנביא שיענה לך את התשובה לשאלתך היאך לתקן את מידת הכעס.
 ואין הדברים אמורים רק לעניין הכעס, אלא זו העצה הטובה שעל ידה יוכל 'לחיות' בכל 'מיצר' ומיצר, כשיודע
 שהכל מהשמים ממעל בחשבון קצוב ומדוקדק.

פעם יצא הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק ז"ע לנאות דשא עם משמשו, על אם הדרך נענה הרה"ק ואמר למשמש
 אמרה זו אשרי העם שככה לו - אשריו ואשרי חלקו של יהודי החי תמיד עם ה' ושמח בהנהגתו עמו - 'שככה
 לו' - בין אם הכל הולך לו למישרין לטובה, ובין אם רע ומר לו, תדיר אשריו ואשרי חלקו כי באמונתו יודע הוא
 שהכל לטובתו השלימה, וחזר הרה"ק על דיבור זה הלך ושוב פעמים רבות מאד. משפנה הרבי לחזור אל ביתו
 נאווה קודש, נענה אל המשמש ושאלו (בעת היכנסם אל הרכב) האם הינך מבין פירוש המילות 'אשרי העם שככה לו',
 והנה משמש זה שכבר קצרה רוחו מלשמוע פירוש זה עשרות פעמים במשך שעה קצרה כל כך - נענה בחפזה
 ובקוצר רוח - הלא הביאור הוא כך וכך... נענה הרה"ק ואמר לו, אה, לא כדברייך, אלא (וחזר על דבריו דלעיל בהדגשה
 והטעמת כל תיבה ותיבה) הביאור הוא - 'אשרי העם שככה לו' - אשריו ואשרי חלקו של יהודי החי תמיד עם ה' ושמח
 בהנהגתו הוא שהכל לטובתו השלימה... כאומר לו, לא סגי ב'שמיעת' דיבורים הללו, אלא עליך לחוקקם בלבך.
 יג. בפרשתן (מז כח), 'ויחי יעקב בארץ מצרים', וברש"י, 'פרשה זו סתומה, לפי שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל
 מצרת השיעבוד'. פירוש, שבשאר פרשיות התורה יש בין פרשה לפרשה ריווח של כמה אותיות 'נייר חלק' מבלי
 לכתוב שם מאומה, וכאן היא 'פרשה סתומה', נמצא שבמקום ה'חלק' כתוב 'ויחי יעקב'. יש שרימזו בזה כי פעמים
 נראה לאדם ש'פרשה סתומה' באה עליו, נסיונות קשים ומרים עדו עליה, נסתמו עיניו ולבו - ולהיכן שפונה - אם
 ימין או שמאל 'סגר ה' בעדו', ידע שכל זה אינו אלא 'דמיון' בעלמא, כי על פי תורה שם נכתב 'ויחי יעקב', כי
 כל זה היה להחזיקו ולהחיותו בעושר וכבוד. ויתחזק להאמין באמונה שלימה שאף שאיננו מבין את הנהגת ה' עמו
 - כך הוא האמת שכאן נבנית טובתו להחזיקו ולהחיותו (עפ"י פרי צדיק ריש פרשתו).

ידוע להקשות מדוע ספר בראשית מסתיים בפסוק 'וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנטו אותו ויישם בארון
 במצרים', והרי נפסק ברמ"א (או"ח קלח א) שיתחיל וסיים ב'דבר טוב', ומדוע כאן מסיים העניין ברעה אחר רעה, שלא
 זו בלבד שמת יוסף אלא אף שמו אותו בארון במצרים ולא זכה שיעלו אותו לארץ ישראל, אלא כעבור שנים רבות.
 אמנם כשנתבונן בקורות דברי הימים נראה להדיא שאין לך טובה גדולה יותר ממה שהניחוהו בארון במצרים, שבשעת
 קריעת ים סוף לא רצה הים להיבקע בפני בני ישראל עד שראה ארונו של יוסף, וכדברי חז"ל הנודעים (שוח"ט מזמור
 קיד) 'הים ראה וינוס (תהילים קיד ג) - מה ראה, ארונו של יוסף יורד לים', נמצא שבמשך מאה ושלושים שנה היה
 נראה לבני"י שהנחת יוסף בארון במצרים היא רעה גדולה (ומי יודע מפני מה הגיע אליו הצרה הזאת...), אבל בסופו של דבר
 הוברר שמאת ה' היתה זאת להכין מראש את ההצלה והנס הגדול של קריעת ים סוף, נמצא לא 'תחילת גלות'
 כתובה כאן, אלא שבאותו זמן הכין הקב"ה את ה'גאולה' של קרי"ס. ללמדנו היאך כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד,
 ואף אם עוברים שנים הרבה ולא מתגלה מהי הטובה שבדבר, אך עוד יבוא זמן ויתברר ה'חשבון' כיצד הכל היה
 הכנת הטובה.

תקרי עלי עין אלא עולי עין^{טו}. וכלל הדברים הוא כמו שהעמיסו בלשון הכתוב (תהלים יז ח) 'שמרני כאישון בת עין' - שהקב"ה שומר את האדם כפי שהוא שומר על קדושת אישוני עינו...

ויתחזק ישראל - יתחזק מכאן ואילך והבא ליטהר מסייעין בידו

בפרשתן (מח ב), 'ויתחזק ישראל וישב על המטה', כתב 'בעל הטורים' על פסוק זה, ב' במסורה, הכא - 'וישב על המטה', ואידך 'והמן נופל על המיטה' (אסתר ז ח), 'שהצדיקים אפילו כשהן חלשים מתחזקים שנאמר 'ויתחזק ישראל וישב על המטה', והרשעים אפילו בתוקפן הן נופלים, שנאמר 'והמן נופל על המיטה'. על כן, הבה נלך בדרכי הצדיקים (שהרי זעמך כולם צדיקים, ישעיה ס כא) - שלא להיות נפול בעיני עצמו כ'המן' ל"ע, אלא גם בעת הירידה יתחזק ולא יתייאש^{טז}.

על ראיית עינו מדבר עבירה, על כן אפשר לאכול בחלקו בכל הרואה^י. מכאן למד הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בשפ"א תרל"ח ד"ה בן), כי כל איש ואיש מישראל השומר עינו מסלק מעליו את כל המחיצות שבינו לבין אביו שבשמים, וכל המחיצות החומות וההסתרות החוצצים כנגד האדם ומרחיקים אותו מקרבת ה' יפלו - דוגמת מה שהתירו לאכול בחלקו קדשים קלים אף חוץ לחומות והמחיצות, גם בגשמיות - יפלו כל החומות המונעות בעדו את שפע הפרנסה וכל הטוב שבעולם. וכל המקטרגים והמשמינים נידחים מפניו כהרף עין.

עוד יזכה השומר עינו - להינצל מ'עין הרע' וכמו שאמרו בגמרא (ברכות כ.) 'עין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלו (וברש"י, דקאי על יוסף הצדיק שלא נכשל בהסתכלות אסורה, ע"ש), אין עין הרע שולטת בו', ודרשו ליה מדכתיב 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין - אל

יד. סיפר לי החסיד הישיש רבי ברוך ווייסבערג ז"ל מבני ברק, מעשה שהיה עם אאדמו"ר הרה"ק מלעלוב זי"ע, וכך הוה, באותם שנים היה אאדמו"ר משמש כמגיד שיעור בישיבתו של הרה"ק הרבי הרמ"מ מלעלוב זי"ע בתל אביב (שם התגורר באותם ימים), מדי יום ביומו היה אאדמו"ר עושה את דרכו באוטובוס מבני ברק אל תל אביב, אף אני, סיפר לי רבי ברוך הייתי נוסע עם אביך מדי יום ביומו בצוותא חדא, באשר היה לי מפעל לייצור מיני מתיקה בת"א, יומא חד ישבנו שנינו על האוטובוס והיו שם מראות בלתי הולמים לגדרי הצניעות, והדבר הפריע מאד לאאדמו"ר בשמירת עינו המופלגת, ובעודו בבני ברק צלצל בחזקה בפעמון עד שנפתחה הדלת וברח ממנו, לאחמ"כ אמר לי בלבת אש קודש, יהיה מה שיהיה - 'אמכור את פרוסת הלחם האחרונה שבביתי ואסע במונית (טעקס"י), באוטובוס זה המוליך מבני ברק לת"א וחוזר חלילה לא אסע יותר', ומני אותו יום ואילך היה עושה את דרכו אך ורק בטעקס"י (מונית), על אף שבאותם ימים לא היה בביתנו פרוטה לפורטה, ובקושי היתה ידו משגת פת לחם, בכל זאת היה אאדמו"ר מקבץ את הפרוטות האחרונות בכל בוקר בכדי לשלם את דרכו לת"א, ואת דמי הנסיעה מת"א לבני ברק היה מקבץ שם בישיבה, וכל זאת בלבד שלא יכנס לחשש קל של ראייה אסורה.

פעם נתלוויתי לאאדמו"ר זי"ע בדרכו ברחובה של עיר, ולפתע, כאשר הגענו לקרן זוית, משך אותי עמו לתוך 'צפרדע' (כינוי לפח זבל גדול), באומרו 'כאן מריח טוב יותר משם'... כי היתה שם קבוצת נשים... וזאת למודעי כי אאדמו"ר היה איש 'מיושב בדעתו', ולא היה זה כלל מדרכו... אך כך הוא הדרך הישרה לקפוץ ולברוח כמו מפני השריפה...

טו. פעם נכנס חסיד אחד אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, וסיפר לו שהיה אצל חכם אחד המתיימר לדעת נסתרות, והלה גילה לו ששורה עליו 'עין הרע' רחמנא ליצלן, והוא חושש מאד מזה, נענה הרה"ק ואמר לו איתא בגמרא (ב"מ קז): 'תשעין ותשעה בעין רעה, ואחד בדרך ארץ', ויש לפרש שצ"ט מתים מחמת שקלקלו ופגמו בעיניהם רח"ל, ורק אחד מת 'בדרך ארץ' דהיינו בזמנו, כיון ששמר על עינו, ובזאת סיים והורה לו, לעצום את עינו מראות ברע וממילא לא ינזק מעין הרע.

טז. הנה הפרשה וחומש בראשית מסתיימים ב'ויישם בארון במצרים', ומיד אומרים 'חזק חזק ונתחזק', ולכאורה קשה, דכלל מסור בידינו שלא לסיים פרשה או כל דבר בענין שאינו טוב, ובוודאי שפטירת יוסף הוא דבר שאינו טוב, אלא, כי בוודאי דבר טוב יש כאן... שאעפ"י ש'וימת יוסף' - (ולגבי דידן מדובר כל אחד בענינו) ולא עוד אלא ש'ויישם בארון' והיכן - 'במצרים', מכל מקום מתחזקים - 'חזק חזק ונתחזק', אין לך טובה גדולה מזו, ואכן, הנהגה כזאת היא 'סיום בדבר טוב'.

בעת הנפילה ישאר בכוחו של אריה", יעמוד מנפילתו וישוב למקומו כדאשתקד".

ולא עוד, אלא מבואר בספרים כי הנפילה היא חלק מחלקי העלייה הבאה לאחריה (אם הנופל אינו מתייאש), וכמו שאמרו חז"ל (גיטין מג.) 'אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהם', נמצא, שאדרבה הדרך לעלייתו של אדם תבוא לו רק ע"י המכשול והנפילה.

חיזוק גדול לנופלים מצינו בדברי הרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (ויהי תרנ"א) על הפסוק בפרשתו (מט ט) 'גור אריה יהודה, ברע רביץ כאריה וכלביא', אמר מו"ז ז"ל כי כוחו של יהודה אפי' בשעת שפלות - כשהוא שוכב, הרי הוא כארי ולביא, שכן גם האריה עצמו שוכב לפעמים ועדיין ייקרא בשם 'אריה', והטעם, כי תמיד הוא מוכן בגבורתו למלחמה. וכן ה' במעשה תמר שהודה ולא בוש, ולהורות לכל יהודי באשר הוא שאף

היה אומר הרה"ק רמ"ש מבאיאן ז"ע שפרשה זו היא 'לויטער חיזוק' (רצופה ומלאה מעניני חיזוק), כי ג' פעמים מצאנו בה 'התחזקות', א. ויתחזק ישראל וישב על המיטה, ב. בגמר קריאת התורה עונים כל העם יחדיו חזק חזק ונתחזק (עיי' 'לבוש' תרס"ט), ג. ב'הפטרה' ציווה דוד המלך לשלמה בנו (מלכים א' ב ב-ג) 'וחזקת והיית לאיש, ושמרת את משמרת ה' אלוקיך ללכת בדרכיו'.

יש שאמרו לרמזו בג' פעמים אלו, שלא יאמר אדם אין כוחי במתני להתחזק, כבר ניסיתי פעמים רבות ולא עלתה בידי, לזה אמרינן - אל תקפוץ מדרגות רבות כאחת (עד המלאכים), אלא התקדם הלאה 'געב זיך א ריר' (הזו את עצמך אפילו רק במעט) אפילו רק כדי הילוך מדרגה אחת, וזה נרמז בג' חיזוקים אלו, כי גבי יעקב שכב על מיטתו חולה כתיב 'ויתחזק ישראל וישב'. לאחמ"כ ב'חזק חזק' - רבים היושבים בעת קריאת התורה, ולסוף הקריאה יעמדו לאמירת 'חזק חזק'. וכן ב'הפטרה' בצוואת דוד כשעמד שלמה לפניו - 'וחזקת והיית לאיש... ללכת'. והיינו שיעלה מדרגה אחת משכיבה לשיבה, ומשם לעמידה, ומעמידה להליכה, לזה יקרא 'חיזוק'. וכבר אמרו (אבות ב טז) 'לא המלאכה לגמור', מה ה' אלוקיני דורש מעמנו כי אם 'לזוז ממקומנו', לעלות ולהתקדם במדרגה אחת, וסוף דבר יהא ה' בעזרינו להגיע למקום הראוי.

יז. וכה הם דבריו כאש של הרה"ק ה'מי השילוח' על הפסוק (בריש פרשת ויגש) 'ויגש אליו יהודה', הנה זה הכוח נתן השי"ת בשבט יהודה שאינו מייאש עצמו לעולם אף כי יראה שיעבור עליו מה, והנה בפרשה הקודמת (פר' מקץ, מד טז) אמר 'הננו עבדים לאדוני', והיה נראה שהתחיל לייאש את עצמו, והיה נחשב בעיניו כשגיאיה מה שהתחייב את עצמו לאביו בשני עולמות על בנימין, ובזאת הפרשה התחזק עצמו מאד לפני השי"ת, שאף שעשיתי שלא כהוגן מ"מ יש ביכולת השי"ת להושיע לי.

יח. ומבאר שם, דכח זה טבוע בכל יחיד ויחיד מבני ישראל, דהנה נאמר בפרשתו (מט ח) 'יהודה אתה יודוך אחיך', ופירש בתרגום יהונתן 'יהודה אנת אודייתא על עובדא דתמר גגין פן לפי הודון אַחך ויתקרון יהודאין על שגמך' (יהודה אתה הודית על מעשה תמר על כן יודוך אחיך ויקראו יהודים על שגמך). וכך איתא גם במדרש (ב"ר צח ו) 'אמר רבי שמעון בן יוחאי יהיו כל אחיך נקראין על שגמך, אין אדם אומר ראובני אנא שמעוני אנא אלא יהודי אנא'. ובפשוטו היה בזה נתינת שכר ליהודה שהודה ולא בוש על כן זכה שכלל ישראל יהיו נקראים בשמו. אכן השפת אמת ביאר בזה, שבני ישראל יש בהם מכוחו ומהותו של יהודה, שלאחר ש'נכשל' בחטא לא נשבר ליבו בקרבו ונפל לידי ייאוש ח"ו אלא ראה בכך סולם והזדמנות להתעלות יותר, ולכן נקראו ישראל בשם 'יהודים' כי טבוע בהם הכח להתחזק מכל המצבים הקשים והנפילות הגדולות ביותר.

עוד אמר החידושי הרי"ם שהנה בתיבת 'יהודה' יש כל שם הוי"ה ובנוסף גם אות ד', כי אות זו מורה על 'דלות', וללמדנו שגם מי שהוא דל ורש עדיין אינו מנותק מהוי"ה ב"ה, וברגע אחד יכול להתקרב אליו כבתחילה.

יט. איתא מ'צדיקי קמאי' (הרה"ק מקעשינאו בעל 'גבורות ארי' אמר זאת בפני הרה"ק מאפטא וקילסו מאד, וכן איתא בעוד ספה"ק) על הכתוב (נ יז) שאמרו האחים ליוסף 'אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך, ועתה שא נא לפשע עבדי אלוקי אביך'. תיבות - שא נא עולים ב'ראשי תיבות' שור אריה נשר אדם, והם ארבעת הדמויות החקוקות על רגלי כסא הכבוד. והנה, השור הוא 'יוסף הצדיק' כמה שנאמר (דברים לג יז) 'בכור שורו הדר לו', וזכה למדרגה גבוהה כזו בזכות עמידתו בתוקף בכל הנסיונות והקשיים דעזו עליה מיום מכירתו עד יום המלכתו למשנה למלך, וכך אמרו לו, דע אחינו הקדוש, כל מה שנתעלית למדרגה רמה - להיות דמותך חקוקה באחד מרגלי המרכבה הקדושה, לא

וזוה פירש הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע בלשון הכתוב (מט ב) 'הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם', דהנה איתא בגמרא (ב"מ נט.) 'אוקירו לנשייכו כי היכי דתיעתרו', ונרמז בו, כי 'נשייכו' הוא מלשון נשייה וכמו 'כי נשני אלוקים', וצריך להוקיר ולייקר את זמני ה'שכחה' בהם 'שכח' מדרגתו ונפל, כי ירידה זו היא צורך עלייה וכל תכלית השכחה היא כי היכי דתיעתרו - להביאו ל'עשירות' ולמדרגה עליונה יותר.

וזוה יבואר גם הא דכתיב גבי מנשה ואפרים 'ואולם אחיו הקמן יגדל ממנו' (מח יט), ש'מנשה' רומז לשכחה ואילו 'אפרים' שהוא מלשון 'כי הפרני' מורה על בחי' גדלות, ועל זה אמר כי אפרים אחיו הקמן יגדל ממנו דייקא כי כל העליה והגדלות באה דייקא מבח אותה 'שכחה' ונפילה. וזהו אומרו 'הקבצו ושמעו בני יעקב', שכנודע 'יעקב' מורה על מדרגה פחותה, ואמר להם, שבשאתם במצב של בני יעקב אזי שמעו והתבוננו כי כל התכלית היא להביאכם למעלה עליונה בבחי' ישראל אביכם כ"א.

חמור גרם - עיקר מעלת האדם ושכרו על עמידתו בנסיונות החומר

בפרשתן (מט יד), 'יששכר חמור גרם', איתא מהרה"ק ה'נועם אלימלך' זי"ע (ריש פרשתן) שכאן למדנו כלפי כל ה'נסיונות' כי הם נראים כמחשיכים לאדם, אבל באמת אור גדול יש בהם, ולא יתלונן לומר, מה אעשה ויצרי מתגבר עלי להכשיל אותי בכל אשר יוכל, כי דייקא על זה ישולם שכרו ממעלכ"י. וכה כתב ב'נועם

היה אלא על ידי - פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך, כי בתחילה היה רק 'אנא' שהוא ר"ת אריה נשר אדם, רק על ידי המכירה וה'נסיונות' באת לידי כך וכנרמז ב'שא נא', ולכן שא נא לפשע עבדי 'אל-הי אביך' שהוא ר"ת א"י 'לאו ה'א"י יומא כ'מה יוסף א"כא ב'שוקא, פירוש, כי בלאו המכירה לא היית שונה משאר יוסף המסובבים הנה והנה 'בשוק', ורק על ידי 'המכירה' נתעלית לאין ערוך משאר 'יוסף' אחר שבעולם, להיות דמותך חקוקה על כסא הכבוד. כ. ובדרך זה פירש ב'אזור אליהו' מה שנאמר (מז כח-ט) 'ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף וכו', אל נא תקברני במצרים וכו' ונשאתני ממצרים', ש'אם האדם מתחזק בימי הירידה זוכה לבוא לעליה יותר גדולה, וזהו שאמר הכתוב ויקרבו ימי ישראל למות - כשמרגיש שבא לירידה בחי' מיתה, אזי ויקרא ויצעק לבורא עולם שיהא זה לבניין ('לבנו' מלשון בניין) ליוסף מלשון תוספת קדושה וטהרה, ואל נא תקברני במצרים שח"ו מלהשאר באותה נפילה, אלא ונשאתני ותרוממני מבחי' מצרים...

כא. וכן פירש הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תר"מ ד"ה בפסוק) בהא דכתיב (מט כג-כד) 'וימררוהו ורבו וישטמוהו בעלי חיצים וכו' משם רועה אבן ישראל', כי משם דייקא, מאותם 'מריבות' עלה ונתעלה להיות רועה אבן ישראל. כב. הבא לטהר מסייעים לו, אם אין לבו של אדם נשבר בקרבו מרוב ייאושו אלא הוא מתחזק יזכה שיסייעו לו מן השמים שיוכל באמת להתחזק ולהתחדש, וכמו שאמר הרה"ק רבי זאב מז'אבריו זי"ע בשם הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע בלשון שנוהגים לומר בסיום 'החומש' לאחר קריאת התורה חזק חזק ונתחזק, שאם האדם מתחזק פעם אחר פעם ואינו מתייאש, יזכה שנתחזק - שהקב"ה מסייע בידו ויחזקנו מן השמים (הובא בצרור החיים מערכה י עב). כג. בפרשתן (מט טו) 'וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול'. וביאר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם, שער החזקת התורה, פ"ו) במשל מתוק, מעשה בסוחר גדול באבנים טובות שנסע למדינה רחוקה להשיג אבנים מובחרות, ונטל בידיו שלושת אלפים רובלים למסחר וארבע מאות רובלים להוצאות הדרך, לכל דרך מאתיים. הצליח ה' דרכו, וקנה אבנים יקרות בשלושת אלפי הרובלים שעיימו, נותרו בידו מאתיים רובלים לחזור לביתו, פגש בו אדם אחד, ואמר לו, 'שמעתי שכבודו סוחר באבנים טובות, אולי יקנה גם ממני', ענהו, 'אחרת את המועד, כבר קניתי בכל מעותי, הפציר בו, 'יראה כבודו את האבנים הטובות שבידי, מובחרות הן, ובזול, השיבו, 'אין לך סוחר שלא יסכים לראות אבנים יקרות, אך דע לך שאמת דברתי, לא נותרו בידי עוד מעות לסחור', שטח הלה את

באר הפרשה - פרשת ויחי

דבר רע, מחניפות ושקרים וליצנות ולשון הרע ותאות והרהורים והדומה להם, לזה צריך מלחמה ועבודה רבה לשבר כח התאוות היצה"ר, וזהו עיני וסינוף גדול, ע"ז הננו מקבלים השבר וכו'. וזהו (פי' הפסוק תהילים כא ג) 'תאות לבו נתת לו' - זה שנתת לאדם הבחירה שיעשה כתאות לבו, 'וארשת שפתיו בל מנעת סלה' - שלא מנעת ממנו לדבר בשפתיו כרצונו, כל זאת עשית למוצת האדם כי תקדמנו ברכות טוב - פי' ע"ז שיש בחירה לאדם כשהיצה"ר מסיתו, והוא כובש את יצרו, ע"ז יקדמנו השי"ת ברכות ושבר גדול. וזהו פי' הקרא 'יששכר חמור גרם' - פי' יש שבר לאדם, ע"י שהחמור

אלימלך, שלכאורה עלינו להתבונן מדוע מעניק הקב"ה שבר לבני ישראל על קיום המצוות, והרי מצד השכל והדין מחוייבים הם (במצוות ה') שהבורא ית"ש ויתעלה בראם לכבודו, ואין אנו מספיקים להודות על אחת מאלף... על הטובות שעשה עמנו (וכמאמר התנא אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת). אלא, כי עיקר קבלת השבר הוא מצד שהבורא ית"ש נתן בנו יצר הרע המסית אותנו בכל עת ורגע, ומתגבר עלינו להתאוות תאוה"י, ולהרהר חלילה בעבירה, וכל יצר מחשבותיו רק רע כל היום. והאדם עומד כנגדו, ובתחבולות יעשה מלחמה נגדו, להיזהר ולהישמר מכל

האבנים שעמו, והחדר האיר מנוגה ברקן, אבנים כאלו, רבבות רובלים שוויין, והלה דוחק בסוחר ואומר, 'ראה נא, העלילו עלי עלילות שקר ומבקשים ליטול כל רכושי, מוכן אני למכרן בעד כל מחיר, שאם לא כן יחרימון ובכל מקרה לא יישארו בידי'..., הסתפק העשיר, מצד אחד אמת דיבר, אין בידו אלא מאתיים רובלים עבור הנסיעה חזרה ודמי האכסניות שבדרך, אך מצד שני לא נתנו לבו להפסיד הזדמנות פז זו, לבסוף החליט, אם אקנה במאתיים הרובלים אסבול טלטולי הדרך כמה חודשים, אך לעומת זאת אתעשר בבת אחת עושר שעליו יש לעמול במשך שנים, אמר למוכר, 'ראה לא אכחד ממך, כל כספי עתה הם מאתיים רובלים, אשאיר ברשותי עשרים להוצאת הכרחיות ואתן לך מאה ושמונים', התרצה הלה ומסר את אוצרו הנפלא.

התרונו לב הסוחר, עשה דרכו רגלי והגיע לעיר אחת ונכנס לבית מלון, אך לא ביקש כדרכו חדר מיוחד ללון ואוכל משובח כמנהג העשירים, אלא לן בחברת העגלונים בחצר המלון ואכל לחם יבש, עבר שם סוחר מעירו נתן בו מבט והכירו, שאל, 'האינך פלוני העשיר', אמר לו, 'אני הוא', תמה, 'כלום התהפך עליך הגלגל חלילה', וענהו, 'לא ולא, אלא ודאי יודע אתה כמה צער יש לאדם עד שהוא מרויח מאה רובלים, ועכשיו בכל צער שאני מצטער מרויח אני עשרת מונים', סח לו כל אותו מעשה והראהו את האבנים, והחבר התפעל עד מאד, מכל מקום לא נחה דעתו, אמר, 'אמת שהרווח גדול ועצום אבל הורגלת מעודך לחיי רווחה ואיך יכול אתה להתרצות בהנהגה שפלה כזו', הודה העשיר ואמר, 'כן הוא כאשר דברת, חייב אני להודות שלפעמים תשתוחח עלי נפשי, אך בראותי שהעצבון מתגבר עלי אני פותח את תכריך היהלומים והמה מאירים לנגד עיני, ומיד נהפכת תוגתי לשמחה'...

והנה כן הדבר גם בענין תכלית האדם, שהנשמה ירדה לעולם הזה כדי לסגל תורה ומצוות ומעשים טובים, והן כאבנים יקרות למאד כדכתיב (משלי ג טו) יקרה היא מפנינם, והנה הנפש ודאי תסכים לכך לסבול במיעוט 'תענוגים', כי בשנים מעטות יקנה עושר נצחי ורב, אך מה יענה לגופו וטבעו, לזאת העצה היעוצה היא 'יורא מנוחה כי טוב' - יתבונן ויביט על המנוחה הנצחית בגן עדן של מעלה 'ואת הארץ כי נעמה' - מה שיהיה לו על שהתגבר בעמל כנגד יצרו, וממילא ימלא כוחו 'ויט שכמו לסבול'...

כד. ויזכור את מאמרו הנורא של הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע לבאר מה שנאמר בריש פרשתן (מז כח-כט) 'ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו', ויקרבו ימי ישראל למות', וצריך ביאור מדוע פתח הכתוב ויחי 'יעקב' ומסיים בלשון 'ישראל', אלא ידוע ש'יעקב' מרמז על הדרגה הפחותה והיינו החלק הגשמי, ואילו 'ישראל' רומז על המדרגה העליונה והחלק הרוחני שבו, ובא הכתוב לומר כי אם ויחי יעקב בארץ מצרים, כשהחלק הגשמי חי ונהנה מארץ מצרים אזי ויקרבו ימי ישראל למות, כלומר, שהחלק הרוחני בא לידי מיתה...

וכדבריו הבווערים כאשר של ה'אור החיים' הק' על הפסוק (ויקרא כה לו) 'את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך, וזל"ק, את כספך הם הדברים שהאדם כוסף בעולם הזה לדברים הנדמים, לא תתן לו בנשך כי כשאדם משלים תאות נפשו הבהמית ומטעים רוחו מכסופיו הוא נשך בזה ומטיל בו ארס החטא, ואמר ובמרבית לא תתן אכלך פירוש אפילו אכלך שהוא דבר שהורשית לאכול לא תרבה בו, כי כשאדם הולך אחר גרונו ויטה גבול התאוה שבו למותרות בזה יחשיך אור הנפש, כי כשזה קם זה נופל, כשמתרבה תאבון המורגש מתמעט תאבון הרוחני. עכ"ל.

הוא הגוף - החומר, חומד ומתאווה, והאדם משבר כח תאוותו. הוא גורם לו לשבר הגדול¹.
 ובה כתב ה'כלי יקר' לפרש את האמור בפרשתן בברכות יעקב ליוסף 'משם רועה אבן ישראל' (מט כג), כי הנכשל בעבירה רח"ל סופו שיוורד מנכסיו ובא עד פת לחם (וכדרכיך במשלי ו כו; כט ג, סוטה ד:), אך מאחר שיוסף עמד בנסיון ולא נכשל 'ע"ב זכה להון עתק וזכה להיות רועה אבן ישראל'.

האיש אשר מקיים את כל התורה אינו אלא במדרגת 'עבד', שהרי הוא כעבד שאינו עובר על מצות אדוניו, אך אינו נקרא בשם 'בן' למקום כ"ה אלא אם עושה לעצמו גדרים וסייגים, 'וזהו ויקרא לבנו ליוסף, פירוש מי הוא בנו, ליוסף, זה שמוסף תמיד, כנ"ל'².

אנני אכלכל אתכם - במעלת עשיית צדקה וחסד והאחדות בפרשתן (מז כט-ל), 'ויקראו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ירך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת וגו', ושכבתי עם אבותי, כתב ה'חתם סופר' זי"ע (תו"ט), כי איתא (ב"ב קמזו), 'כל המניח בן כמותו כאילו לא

עוד איתא ב'נועם אלימלך' (ד"ה א"י ויקראו) על הפסוק (מז כט) 'ויקרא לבנו ליוסף', שלכאורה היה צריך לומר 'ויקרא לבנו יוסף', ומהו 'ליוסף', ומבאר כי זה

כה. רבים מקשים על לשון הפסוק 'וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, ויט שכמו לסבול', ואינו מובן, שאם ראה שהמנוחה טובה היא, מדוע ויט שכמו לסבול, אדרבא היה לו לנוח ולהתענג מן המנוחה כי טוב, והרבה תירוצים נאמרו בזה, ואמר הגה"ק רבי יהודה לייב הלוי אשלג זי"ע בעל ה'סולם' (על הזוה"ק), דכתב הרמב"ם (סוף הל' איסורי מזבח ז יא) 'והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב, שיהיה מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו, כיסה ערום יכסה מן היפה שבכסותו, הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו, וכן הוא אומר (ויקרא ג טז) כל חלב לה"', והיינו שעל האדם להקדיש לשמים את המובחר, כיו"ב, כאשר ראה יששכר את טובתה של המנוחה, לכן מיד 'ויט שכמו לסבול' - להעלות לשמים את הטוב והיפה בקבלת עול תורה ויראת שמים (סיפר הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א, שחזרו על מאמר זה בפני הגאון בעל ה'חזון איש' זי"ע, ומאד התפעל ממנו, ובמשך ב' חדשים שאל את הנכנסים אליו האם כבר שמעו כבר את ה'ווארט', מעשה איש ח"ו עמו' סד).

ידוע ביאורו של הגה"ק החזו"א זי"ע בפסוק זה, כי לא תחשב 'מנוחה' אלא הבאה אחר יגיעה ועבודה קשה, כי בלאו הכי - אף אם נראה לו שטוב לו והוא חי חיים טובים, אין זה מנוחה אלא 'שעמום'... ולכן כש'וירא מנוחה כי טוב' ונתאווה לזאת המנוחה, לכן 'ויט שכמו לסבול' - לסבול עול תורה ומצווה, ובה זכה למנוחה טובה בזמנים הראויים לה, ואין צריך להאריך לחזק ידי העוסקים בתורה, שידעו כי רק מנוחתם היא נקראת מנוחה, ולא של אלו הבטלנים מן התורה, החיים בלי עול ל"ע...

ובתוכחת מוסר אמר הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע, שאם האדם רואה את המנוחה כי טוב ומשום הכי פורק מעליו עול מלכות שמים ח"ו, אזי בע"כ 'ויט שכמו לסבול' - עול דרך ארץ, דהא בהא תליא, שאם יתיישר מעול התורה יסורו מעליו ויתבטלו כל שאר חבילין דמעיקין, אבל אם חלילה יבחר במנוחה אז ימצאו לו כל מיני דאגות ויסורים, כי האדם לעמל יולד, ואם הוא עמל בתורה שוב אינו צריך לעמול בדברים אחרים.

כו. הנה אחד מדרכיו הגדולים של היצר להסית את האדם מן הדרך הטובה ולפרוץ גדרים וסייגים, הוא בטענה הידועה שהרי 'כולם עושים כך וכך', ומדוע אני צריך 'לפרוש מן הבריות' ולהיות צדיק יותר מכולם... וכנגד טענה פסולה זו מצינו דברים כדורבנות בתורתו של הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ שמות ד"ה בהפטרות) בביאור מה שנאמר בהפטרות הנקראת בשב"ק זו (מלכים א' ב א-ג) 'ויקראו ימי דוד למות ויצו את שלמה בנו לאמר, אנכי הולך בדרך כל הארץ וחזקת והיית לאיש, ושמרת את משמרת ה' אלוקיך ללכת בדרכיו', שהנה מצינו בגמ' (פסחים מב.) שפירשו לשון 'לאמר' שהוא מלשון לאו אמור, וכלומר ש'לא תאמר', ועל דרך זה מפרש החת"ס בזה"ל, הזהירו לשלמה שלא יאמר הנני עושה כקלקולים רוב העולם, אלא צריך אדם להתחזק במעוז התורה נגד אנשי דורו הפורצים גדרים עולם. על כן אמר כאן 'לאמר אנכי הולך בדרך כל הארץ

לעשות כמעשיהם וכמנהגייהם, לא תאמר כן אלא 'וחזקת והיית לאיש' במעוז התורה לגדור ולעמוד בפרצתה. ואמר עוד ושמרת את משמרת ה' אלוקיך וכו', אין רצוני (לצוותך) לקיים מצות התורה ציצית ותפילין דזיל קרי בי רב הוא (ואין צורך להזהירו על כך) אלא לשמור משמרת גדרים וסייגים וכו' כדי שיהיה זה הכנה ללכת בדרכיו, עכ"ל, ועיי"ש עוד בזה.

באר הפרשה - פרשת ויהי

מת', והנה, כבוא יעקב אבינו לארץ מצרים וראה את גדולת יוסף בנו, את רוב עשרו וכבודו לאין ערוך, החל להיות מיצר - בחשבו הרני מניח בן שאינו כמותי, כי אני עברתי כל ימי כל מיני יסורים וצער שעל ידם מורכך האדם למאד^י, ואילו יוסף בני חי בשלווה^{כח} את רוב ימיו (שהרי 'שמונים שנה' מלך במצרים, מן שלושים ועד בן מאה ועשר היה מלך במצרים), ומאחר שאינו כמותי ממש הרי לא ייחשב לי 'כאילו לא מת'.

כז. פעם היה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע בהלווית המת, ושמע שהמספידים מונים את שבחיו, שהיה בעל תורה ובעל מידות וכו', נענה הרה"ק ואמר, הפסיקו נא מלדבר כל אלו ה'שבחים', ואך דבר אחד אמרו שהיה 'בעל ייסורים גדול', וגדולתה וסגולתה היא לאין ערוך.

כח. מענין לענין, הרה"ק רבי יצחק מווארקי זי"ע נשא את בתו של עשיר אחד שהיה מחזיקו על שולחנו, והמציא לו כל מחסורו ביד רחבה ונדיבה, באחד הימים נכנס הרה"ק מווארקי אל רבו ה'חווה מלובלין' זי"ע, אמר לו 'החווה', אם יוצע לך להיות 'מלמד דרדקי' בכפרים ובעיירות - קבל נא את ההצעה, הרה"ק מווארקי לא הבין מדוע עליו לעזוב את חק לימודיו ואת ביתו בעת שלא חסר מאומה בביתו, שהרי חמיו העשיר מחזיקו על חשבוננו, אך פשיטא שמששמע את ציוויו של רבו הקדוש הסכים לכך, וחזר לבית המדרש לאהלה של תורה, אדהכי והכי, נכנס יהודי מכפר פלוני אל החווה, ושפך בפניו את מר לבו על בנו שהגיעו זה מכבר לגיל חינוך, ואינם מבינים מאומה מלימודם, אמר לו 'החווה' בבית המדרש יושב אברך בשם ר' יצחק, גש אליו ואמור לו ששלחתיך לקחתו למלמד לבניך, ותשלם לו סך ארבעים ז'לאטע'ס עבור מחצית השנה הקרובה, ואכן הרה"ק מווארקי הלך עמו לכפרו, בהגיעו לשם שיגר מכתב לבני ביתו שבמחצית השנה הבאה לא יחזור לביתו, כי נבחר להיות מלמד באיזה כפר נידח בציווי קדשו של הרבי 'החווה מלובלין', מה נשתומם הרה"ק לקבל מכתב תשובה מבני ביתו - כי טוב עשה, שבכך יוכל להביא טרף לביתו, באשר 'אנשי צבא' הצרפתיים נכנסו לעיר אחר שובם ממלחמה, ובזזו מכל הבא ליד, ואף את אבי - השווער (חמיו) בזזו, השאירוהו נקי מנכסיו, ולרש אין כל.

הרה"ק מווארקי החל במלאכתו, אך מהרה נוכח לראות שמוחם של הנערים אטום וסתום ואינם מבינים 'דבר וחצי דבר' מלימודיהם, קם ונסע אל רבו להזכירם בפניו, אמר לו רבו, מה לך כי תבוא אלי, העתיר בעדם בכל תפילה ותפילה, בקש עליהם ב'אהבה רבה', ובשאר תפילות שתיקנו להצלחה בתורה. חזר הרה"ק מווארקי אל הכפר, קיים עצת רבו, ואכן 'נפתחו לבם ומוחם' של תלמידיו ואט אט החלו להבין את הנלמד.

בכפר נידח זה לא היה כי אם מניין מצומצם של עשרה יהודים בלבד, ביום מן הימים פרצה תגרה בין שניים ממתפללי בית הכנסת, ויקם אחד ובייש את חברו ברבים, המתבייש הבטיח נאמנה שמיום זה והלאה שוב לא ידרכו כף רגליו בבית הכנסת (אף שידע שבכך יתבטל המניין היחיד בכפר), בכדי להרגיעו ניגש אחד מבני העיירה אליו, ואמר לו, דע לך, כאשר תקבל ב'סבלנות' כל הבא עליך, בין לטוב ובין למוטב, באהבה ושמחה, תהיה מובטח לחיים של אושר וכבוד, והדברים נרמזו בכתוב בפרשתן (מט טו) 'וירא מנוחה כי טוב ויט שכמו לסבול', דלכאורה סותר הכתוב את עצמו ד'ויט שכמו לסבול' אינו 'מנוחה', אלא דזה גופא אמרינו, 'וירא מנוחה כי טוב' - אם הנך רוצה לחיות על מי מנוחות, אזי 'ויט שכמו לסבול' - הטה שכמך, והיה נכון 'לסבול' כל מה שיבוא עליך, ועל ידי זה תנוח בשלום על מקומך.

ככלות מחצית השנה נפרד הרה"ק מווארקי מהכפרי, ומשנשאל האם יחזור לאחר החג, ענהו רבי יצחק, כל בואי הנה היה רק על פי ציווי מורי ורבי, גם בנוגע להבא אשאל את פיו כדת מה לעשות, משם נסע רבי יצחק לובלינה אל רבו 'החווה הקדוש', אשר קיבלו בסבר פנים יפות, בתוך שיחתם שאלו ה'חווה', האם שמעת איזה 'דבר תורה והדרכה' בכפר ששהית זה כמחצית השנה, ענהו הרה"ק מווארקי הרי כל תושבי הכפר בורים ועמי ארצות המה, והיאך יכולתי ללמוד שם אפילו דבר אחד מן התורה... עד שנוכר הרה"ק מווארקי בעובדא זו כשפרצה התגרה בבית הכנסת, ושם שמע דברים נפלאים אודות מידת הסבלנות, כשמוע ה'חווה' דבריו אלו, נענה ה'חווה' ואמר - זאת רציתי לשמוע מפייך, אכן כעבור זמן שב חותנו לעלות על דרך המלך ושב לעשירותו ולא חזר למלמדותו. ביסוד דברים אלו הקים הרה"ק מווארקי את עדתו נאמנה, וזה היה 'אבן השתיה' של 'ווארקי', לקבל הכל בסבלנות, ואז וירא מנוחה כי טוב.

מעשה ברב חשוב בירושלים, יהודי בר אוריין, אשר הגיע להשתתף בשולחנו הטהור של הרה"ק רבי שלומק'ע מזוועהיל זי"ע אשר כידוע היו סועדים על שולחנו הרבה שבורי לבב ודלי השכל אשר לא היה מי שיקרבם כי אם אותו קדוש וטהור רבי שלומק'ע. אותו רב הביא עמו קדירה של טשולנט עבור הרבי ויושבי השולחן הטהור. בין

להיות 'מרא דידין', וע"י ריבוי הצדקה והחסד תהיה בן כמותי, ואחשב כ'לא מת', וכל מיתתי תהא רק 'שכיבה' עם אבותי ולא מיתה, וכך הוה כמו שאמרו (תענית ה): 'עקב אבינו לא מת', כי אם שכיבה עם אבותינו.

זוה נמי פירוש הכתוב (ג טו-כא) 'ויראו אחי יוסף כי מת אביהם', כי בראותם את רוב טובתו של יוסף, חשבו שיעקב אביהם נחשב כ'מת' שהרי לא הניח בן כמותו, ענה להם יוסף 'אל תיראו אנכי אבלכל אתכם ואת טפכם', מכאן ואילך אפרנסכם ואעשה עמכם צדקה וחסד, ובוה יחשב לי כאילו עברתי ייסורים כל ימי חיי, ושפיר הניח אבינו בן כמותו והוא נחשב בין החיים לא.

מיהו, בווה"ק איתא שכל המרבה בצדקה ובגמילות חסדים י"ט אינו צריך לבוא לידי יסורים, כי ע"י הגמילות חסד יתעלה למדרגה כאילו קיבל יסורים כל ימיו, והנה בעל הייסורים נקרא שם בווהר הקדוש מרא דירבין ואילו בעל הצדקה נקרא מרא דידין. ובוה מבאר ה'חתם סופר' את הפסוק 'ויקרבו ימי ישראל למות', כדאשר ראה בגדולת ועשירות יוסף, הבין שאינו בן כמותו חשב שקרבו ימיו 'למות', לכך קרא ליוסף ואמר לו 'שים נא ירך תחת ירכי' - כלומר, תחת היסורים שעברו עלי כל שנתי ועל שמם נקראתי 'מרא דירבין', תחתם קבל על עצמך - 'ועשית עמדי חסד ואמת',

המשתתפים שם ישב יהודי מסכן שתמיד הרגיש כי מפלים אותו לרעה והוא מקבל מכל מאכל פחות משאר המסובין... ע"כ כשהביא הרב את ה'טשולנט' הורה רבי שלומק'ע שיניחו את הקדירה לפני אותו יהודי שבור לב, בכדי שיוכל לקחת ממנו כל צרכו ולא ירגיש שמקפחים אותו. משהונחה הקדירה לפניו והחל לקחת מן התבשיל, החלו עוד כמה יהודים לדחפו מעט ברצותם לקחת גם הם מן המאכל ואותו יהודי אשר חשש שמא שוב יבוא לו מעט מן המאכל בלבד, מיהר וירק מלוא לוגמיו אל תוך הקדירה, ובכך הבטיח לעצמו שאיש לא יהין לגעת בקדירה ובתבשיל. רבי שלומק'ע ראה את המתרחש אך במידותיו הקדושות החריש ולא אמר מאומה.

כראות הרב (שהביא את המאכל) את המתרחש, חרה לו הדבר, ויקם ממקומו והחל מדבר בחוסר דרך ארץ מול פני הקודש, וכה זעק - וכי ל'מעמד' זה 'טיש' יקרא... וכי 'תורה' שמעו כאן, רק הנהגות משונות מבלי 'דרך ארץ' ראינו אצל המסובים... מה ניתן ללמוד מ'טיש' כזה, היסוהו רבי שלומק'ע והשיבו בנחת, אכן הרבה יש ללמוד משולחן זה... והוא, את מידת הסבלנות... לראות איך דברים מתרחשים שלא לשביעות רצוננו ולהיות סבלן, לא לומר מאומה ולצפות עד יעבור זעם... זהו לימוד גדול שאפשר ללמוד כאן בהאי תכא...

הנה אמרו חז"ל (עירובין סה): 'כל בית שאין נשפך בו יין כמים...' והובא ברמ"א (או"ח רצו) וז"ל. נוהגין לשפוך מכוס של יין על הארץ קודם שסיים בפה"ג.. וטעם השפיכה, דאמרינן כל בית שלא נשפך בו יין כמים אין בו סימן ברכה, ועושין כן לסימן טוב בתחילת השבוע, עכ"ל. וכתב הט"ז וז"ל. נ"ל דכוונת חז"ל ב'נשפך יין כמים' הוא בדרך זה, דיש להקשות למה אמר לשון דיעבד - דהיינו נשפך, ולא אמר כל בית שאין שופכין בו, אלא דנתכוננו לומר שלא יתרגז אדם בביתו אפי" אם יארע לו היזק דהיינו שכבר נשפך יין בשוגג ע"י שום א' מבני הבית ודרכן של בני אדם להתרגז בשביל זה, ע"כ אמר כל בית שאין היין שנשפך בשוגג נחשב לו כאילו היה מים אלא אדרבה מתרגז אז אין בו סימן ברכה... נמצא שאם אינו מתרגז הרי זה עצמו סימן יפה, סימן ברכה ושפע רב.

כט. בפרשתן (מט כ), 'מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך', וביאר האלשי"ך הקדוש זי"ע, כי בא הכתוב לשבח את אשר, כי לעצמו היה די לו ב'לחם' צר, והיתה מספקת עבורו כדבר שמן וטוב, אכן לאחרים נתן מעדני מלך... ואילו השל"ה הק' (במדבר לא) ביאר, מאשר שמנה לחמו, ומדוע זכה לעשירות כזאת מפני שהוא יתן לאחרים מעדני מלך ולא מהדברים הגרועים והפחותים אלא רק משופרא דשופרא וכדכתיב (ויקרא ג טז) 'כל חלב לה', ובזכות נדיבותו לאחרים זכה לעשירות. והוסיף השל"ה הק', כי מצינו עוד באשר שנאמר בו 'ברוך מבנים אשר' (דברים לג כד), ואמרו חז"ל (ספרי וזאת הברכה, שנה) שאין שבט שנתברך בבנים כאשר, ומבאר עפ"י האמור שהוא יתן לאחרים מעדני המלך, ובגין כך זכה לבנים, וכדאיתא בגמ' (ב"ב י): 'מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים, רבי אליעזר אומר יפזר מעותיו לעניים'.

ל. כה אמר יוסף הצדיק לאחיו 'אתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב' (ג כ), וכן אמר להם בשעה שהתוודע אליהם 'ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם' (לעיל מה ה), סיפר לי ידיד נאמן רב חשוב במדינת ארה"ב, שלמד אצל הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל ראש ישיבת מיר בארה"ב, פעם אחת שאלו רה"י, וכי מה ענין 'למחיה שלחני' ו'להחיות עם רב' שלכן הוצרך יוסף להצטער בצער המכירה וייסורי בית הסוהר... וכי לא היה יכול להתקיים באופן 'מכובד'

באר הפרשה - פרשת ויהי

שלח לפניו להורות - התיקון בימים אלו על ידי עסק התוה"ק בפרשתן (מו כח), ויהי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו', וכתב האור החיים הק', שהנה כל שנות חייו של יעקב היו מלאים ברדיפות וצער, מיד משנולד היה עשו כנגדו, וצרת דינה ויוסף וכו', ורק י"ז שנים אלו שהיה במצרים 'אלה היו חייו ולא קודם'.

כשישלחו להביאו אחר כבוד ב'מרכבת המלך' מבית אביו עד מצרים, שם יבוא לבקר בבית האסורים כאדם נכבד ויראה פניהם זועפים ויפתור החלום, והם כבר יספרו אודותיו עד פתרון חלומו של פרעה וכו', או שיקראוהו סתמא לעמוד על משמר אסיפת התבואה משנות השובע לשנות הרעב....

אלא, שכדי להבין ללבו של ה'רעב' בשבע שנות רעב ולכלכלו כראוי, על הנותן לעבור קודם את ההרגשות הללו, כי רק כך יבין כראוי ללבם של אלו, רק כאשר ירגיש את חיי הדחוקות, העוני והמחסור יבין ללבם של עניים בעת דחקם, ויפנסם כראוי.

כיוצא בדבר מבאר ה'צורור המור' (בפרשת בהר) טעם סמיכות מצות 'והחזקת בו' לשמיטה ויובל, כי כל ענין השמיטה באה ללמדנו פרק נכבד ב'הלכות גמילות חסדים'. כי מדרך העולם הוא שהשבע אינו מרגיש את הרעב, וה'בעל יכולת' שתחת רשותו נמצאים כמה וכמה שדות וכרמים וכל טוב אינו מבין לליבו ולמצבו של זה העני הפושט יד ולרש אין כל, וכל מאווי לפת חרבה ומים לחץ. על כן ציווה הבורא לבעל הקרקעות, אחת לשבע שנים תשבית שדך למשך שנה תמימה, באותה שנה לא תרוויח מעות רבות ממכירת הפירות בדמים יקרים, ובוזה תבין ללבו של אחיך האביון, שבכל השנים (לא רק בשנת השמיטה) מהלך הוא בשאלת 'מה נאכל', על כן - כי ימוך אחיך ומטה ידו, והחזקת בו.

וז"ל (עיין היטב עד כמה הוא מאריך בלשונו לבאר ענין זה), ובענין השמיטה והיובל רצה השם יתברך שיהיו שווים עניים ועשירים, כדכתיב 'לך ולעבדך' וכתוב 'ואכלו אביוני עמך', וידוע כי העני כל ימיו מכאובים וכעס, כי אין לו מה לאכול, ובכל עת ובכל עונה עיניו נשואות לשמים וחייו תלויים לו מנגד, בבוקר יאמר מי יתן ערב מפחד לבבו ועניותו, והעשיר כל ימיו בשמחה, וטוב לב משתה תמיד, בענין שבעושרו וברוב לבבו שוכח את העני ואינו יודע במכאוביו, ולכן רצתה התורה שיהיו השמיטה והיובל ב' שנים רצופות, שבהם אפילו העשיר נושא עיניו לשמים, אחר שאין זורעין ואין קוצרין, ואומר 'מה אוכל מה אשתה', כדי שידע ויזכור צער העני שכל ימיו ושנותיו בצער ודאגה, ואחר שהעשיר בב' וג' שנים נושא עיניו לשמים, ואומר - מה אעשה לאנשי ביתי כי אין לי לזרוע ולקצור, כה יעשה העני שכל ימיו מכאובים מדוחק העניות, באופן שכשהעשיר יראה עצמו בעושרו יזכור הימים שעברו עליו מהשמיטה והיובל, ויאמר, אני בשתי שנים של שמיטה ויובל לא הייתי יודע מה לעשות לאנשי ביתי, והייתי בצרה וצוקה ובצער ובדאגה, והייתי אומר 'מה אוכל ומה אשתה', מה יעשה העני שכל ימיו מכאובים ולא ראה בטובה ועינו נשואות לשמים ולבריות, כי עולליו שאלו לחם ופורש אין להם, כענין שבזה יזכור העני וירחם עליו, עד כאן לשונו.

מסופר על הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל רבה של לאדז', שפעם פנה בימות החורף לביתו של הנגיד ר' ישראל פאזמאנסקי - ברצותו להוציא ממנו סכום הגון עבור 'עצים להסקה' לעניי בני ישראל שהצינה גברה ופשטה בביתם, משהגיע לבית הנגיד נקרא ר' א"ח להיכנס פנימה לבית החם ומוסק כהלכה, אבל ר' א"ח לא אבה להיכנס ונשאר על מעמדו בחוץ, משם דיבר עם הנגיד למשך כמחצית שעה על דא ועל הא... ככל שעבר הזמן גברה באותה מידה הצינה על מיודענו הנגיד, משנכנס הקור בכל עצמותיו של הנגיד אמר לר' א"ח, ירחם נא מר עלי ויכנס עמי הביתה, כי גברה עלי הצינה... אז אמר לו ר' א"ח, עתה השגתי מטרתך, כי באתי הנה לבקש נדבת לבך ב'עצים להסקה', ולעולם לא תבין את העניים עד שתרגיש על בשרך את אשר הם מרגישים כל היום - בכל יום מימי החורף.

כלל הדברים כי רק בהרגשת צערן של חברו יעלה בידו להיות 'גומל חסדים' כראוי, וזו חובתו של האדם 'להיכנס לנעליים' של השני, לנסות להבין הרגשתו, ואז כבר יעזור לו כדבעי...

לא. ובעסקנו בעניינים שבין אדם לחברו נביא הני מילי מעלייתא במעלת ה'אחדות', דכתיב בפרשתן (מט א) 'ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים', וכתב השל"ה הק', כי יעקב אבינו רצה לגלות להם את הקץ, על כן אמר 'האספו' - 'כי אי אפשר להקץ שיבוא כשיש ביניכם שנאת חנם, רק צריכים אתם להיות כולכם באספה אחת ובאגודה אחת'.

באופן אחר פירש הרה"ק רבי אשר ישעיה מראפשיץ זי"ע (אור ישע) כי הנה 'קריאה' היא לשון חיבה (רש"י ריש ויקרא), ואמר להם יעקב אם תאספו באגודה אחת אזי הקב"ה יקרא ויחבב אתכם באחרית הימים. ועוד פירש, כי האחדות מביאה שפע פרנסה, וזהו האספו ואזי אגידה מלשון המשכה (כמו 'גוד אחית'), כלומר יתמשך עליכם 'לכם' - לכל צרכיכם...

חקוקות בלוחות מצד לצד, וא"כ אות מ"ם סופית וסמך עמדו באוויר בדרך נס), וזהו ויהי למס עובר, שהלומד תורה כיששכר יהיה למס - כמו מ' וס' שעמדו בדרך נס, כך הקב"ה יקיים אותו ויספק לו כל צרכיו בדרך נס. וכלשון הרמב"ם (סוף הלכות שמיטה ויובל) 'כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו וכו' ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזיכה לכהנים ללווים'.

יה"ר שנזכה להאמין בה' לקוות אליו ולצפות לישועתו בכל עת וזמן, ובכל זמן ועידן להתחזק בה' ובתורתו, לאורך ימים ושנות חיים לד', ובמהרה דידן נזכה לביאת גוא"צ אכ"ר.

הקשה הרה"ק ה'צמח צדק' לזקנו בעל התניא זי"ע כיצד ניתן לאמור ששנים אלו שהיה בארץ מצרים מקור זוהמת הטומאה הם היו שנותיו הטובות של יעקב, והשיב לו שהרי פירשו חז"ל (בר"ר צה ג) את האמור (לעיל מו כח) 'ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות גושנה - לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה', ואם יש תורה אזי ניתן 'לחיות' אפילו בארץ מצרים... לב

עוד מצינו בפרשתן (מט יד-טו), 'יששכר חמור גרם... ויהי למס עובר' לג', יש שפרשו שבא הכתוב להשיב כנגד אותם האומרים שאי אפשר לעסוק בתורה כי מניין יהא לו כדי פרנסתו אם לא יצא לשוק, ועל כך נאמר ויהי למס עובר, שהנה איתא בגמ' (מגילה ב:) 'מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין' (שהאותיות היו

לב. סוחר אחד התלונן לפני הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע על 'עסקיו' המוצלחים שהחלו לרדת מטה מטה רח"ל, שאלו הרה"ק האם הוא קובע עתים לתורה, נענה האיש שאין לו כל 'קביעות' בתורה, אמר לו הרה"ק, איתא בגמרא (תענית כה) שזוגתו של רבי חנינא בן דוסא בכתה בפניו על מצבם הדל, התפלל ר"ח ויצתה כמין פיסת יד והושיטה לו רגל אחד משלחן של זהב, בלילה ראו בחלום שכל הצדיקים אוכלים לעתיד על שולחן של זהב עם שלשה רגלים, ואילו הם יושבים על שולחן עם שתי רגלים, מיד הבינה שהיא קיבלה בזה את שכרה דלעתיד והתחרטה על קבלת המתנה 'בעי רחמי ושקלוהו, תנא גדול היה נס אחרון יותר מן הראשון, דגמירי דמיהב יהבי מישקל לא שקלי', פי' גדול הנס שנטלו חזרה את הרגל, כי בדרך כלל נותנים השפעות טובות מן השמים ואין נוטלים חזרה. ואמר הרמז בזה, שכאשר האדם מקיים גמירי - אם תקבע שיעור קבוע בגמרא, תזכה שיתקיים בך משמיא מיהב יהבי - שיתנו לך מן השמים פרנסה בהרחבה, ומישקל לא שקלי - מה שבידך לא יאבד ממך, וכן הוה, שהלה קבע לו זמן לשקוד על דלתי ביהמ"ד בקביעות, ומאז חזר לעלות מעלה מעלה ולהצלחה מרובה. מדי דברינו בבעל ההילולא הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע, שומה עלינו לציין שני דברים ממה שהורה ואמר קודם פטירתו מהאי עלמא, א'. שלא יגזרו בירושלים תענית בגין 'עצירת גשמים' קודם ליומא דהילולא דיליה, כיון שיום היארצייט שלו - י"ג טבת, מסוגל לגשמים, ב'. שכל מי שיפעל לכבוד ההילולא שלו ישיב לו טובה משמי מרומים, על כן עצה היעוצה לכל מי שצריך לישועה - שיפעל דבר מה למען הילולת הצדיק - אם בהעמדת 'לחיים', בהדלקת נר וכו', זיעועכ"א.

לג. עוד מצינו בענין 'ברכות יעקב', דכתיב (מט כ) 'מאשר שמנה לחמו' וגו', ב'מדרש תלפיות' הביא כי אשר בן יעקב עומד על פתח גיהנם, וכל מי שיודע משניות הוא מצילו משם, וזהו 'מאשר שמנה לחמו', שמנה אותיות משנה. וכתב הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע בשם זקנו ה'חידושי הרי"ם' שהיה מזהיר על לימוד משניות על בוריים, שהרי מוכח מדברי המדרש ששואלים כל אחד בשמים ממעל האם בקי הוא במשניות, ועוד מעלה ליודע משניות שבידו לישון מתוך דברי תורה, וגם כשהוא הולך בדרך בנקל יכול לחזור על תלמודו.

אגב אורחא, פעם סיפר הגה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל, שהרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע התבטא פעם אליו בכאב שלא כדרכו (כי היה נוהר מאד לא לדבר שום סרך גנאי על נפש מישראל), באים אלי אנשים ופניהם דומין לבהמות, וזאת מפני שעוד לא למדו באותו היום דף גמרא, והיינו שע"י הלימוד נעשה אדם בריה חדשה פנים חדשות באו לכאן... לד. וכמו שרמזו צדיקים בריש פרשתן ויחי יעקב - בני ישראל - יעקב אבינו יחיו ויאריכו ימים, ואילו בארץ - לשכון אחר כבוד בתוככי האדמה והארץ (מתחת למציבה) זה שייך למצרים...

כן אמר הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע, לאיש יהודי שקבל בפניו על נכרי וגוי הרודף אותו, משיג גבולו ומצעררהו בכל מיני עינויים וצער, ענה הרבי, נו, השי"ת יעזור שהגוי ישוב בתשובה, אמר היהודי, אבל, רבי, הרי הוא גוי... אמר הרבי, אכן לתשובה זו התכוונתי - 'תצא רוחו ישוב לאדמתו', וכך הוה, משחזר היהודי מצא שהגוי נפח את נשמתו ושב לאדמתו...